

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av en stenkista vid hamnanläggningen vid Näsborgen på Visingsö

Linderson, Hans

2016

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2016). *Dendrokronologisk analys av en stenkista vid hamnanläggningen vid Näsborgen på Visingsö*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2016:55). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

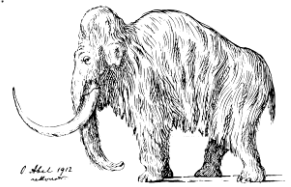
Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

19 november 2016

**Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2015:55
Hans Linderson**

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV EN STENKISTA VID
HAMNANLÄGGNINGEN VID NÄSBORGEN PÅ VISINGSÖ**

Uppdragsgivare: Jönköpings länsmuseum, Dag Hammarskjölds plats 2, Box 2133, 55002
Jönköping, (kontaktperson Anna Ödeén 036/301800 vx)

Område: S Visingsö Prov nr: **61891-92 & 61929-30** Antal helstykke-prover: 4

Dendrokronologiskt objekt: Liggande virke på 1,8 m:s vattendjup

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr	Trädslag	Antal ÅR; 2 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Säker Datering av yttersta års- ring i provet	Datering av yttersta årsring, med lägre säkerhet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv-året)
61891	1	Tall	36;4	Sp 20 ej W	Nej	1267	1272-1292
61892	2	Gran	46;3	W el nära W	Nej	1109	V 1109/10 el några år senare
61929	3	Tall	51;3	Sp 36, B	Nej		
61930	4	Gran	62;3	W el nära W	Nej	1285	V 1285/86 el något år senare

Kommentarer till resultaten

Det framgår av tabellen att inga prover går att säkert datera dendrokronologiskt. Det huvudsakliga skälet är att proverna innehåller för få årsringar. Ytterligare försvårande är att gruppen består av två trädslag, gran och tall. Detta skall tas i beaktande vid följande diskussion.

Vissa signaler för dateringar har dock framkommit, vilka sprider sig huvudsakligen i två perioder.

En under tidigt 1100-tal, den andre under andra halvan av 1280-talet, möjligen vinterhalvåret

1285/86. Den senare förefaller mest logisk så som resultatet faller ut om man betänker att virket skall ha gemensam ålder. Man kan dock inte utesluta att prov 2 är återanvänd då den korsdateras mot virke från Kumlaby kyrka och måhända fyllt någon funktion i anslutning till denna.

Prov 1 har fått två vitt skilda dateringsförslag, utöver den redovisade en på första halvan av 1100-talet. Man kan därför tänka sig ett alternativt scenario, att hamnanläggningen, i denna del, anlades i början av 1100-talet och att den kompletterades i slutet av 1280-talet.

Virket är snabbvuxet så som det gör i aktiv kulturmark. Prov 3, är avverkat under trädets viloperiod, vilket öppnar för möjligheten att det är transporterat över Vättern.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Kolumnerna längst till höger beskriver inte helt säkra dateringar.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891